

ГАЗЕТА Выходзіць раз у тыдзень — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
„LA PATRIE“

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND“

THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER
“THE FATHERLAND.”

№ 30 (466)

Нядзеля 2 жніўня 1959 г.

ГОД ВYДАНЬНЯ 13

ВЯЛІКІ ДАКУМАНТ амэрыканскае вызвольнае палітыкі

Ад Гэдакпый: У папярэднім нумары «Бацькаўшчыны» мы зьмясьцілі толькі некаторыя ўрыўкі Рэзальюцыі амэрыканскага Кангрэсу аб абвешчаньні «Тыдня Паняволеных Народаў» ды адцёмлілі вялізарную палітычную й маральную вагу гэтага дакумэнту. Ніжэй зьмяшчаем поўны тэкст гэтае Рэзальюцыі й абвешчанай на ейнай аснове Праклямацыі Прэзыдэнтам Задзіночаных Штатаў Амэрыкі «Тыдня Паняволеных Народаў».

✱

Вызвольная палітыка Амэрыкі ў дачыненні да паняволеных бальшавізмам народаў, у тым ліку і да народу беларускага, зрабіла наважаны крок наперад. Амэрыканскі Кангрэс, Верхняя й Ніжняя палаты, на прапанову 19 сэнатары, аднагалосна прыняў рэзальюцыю, на аснове якое Прэзыдэнт Амэрыкі абвесьціў трэйці тыдзень ліпеня 1959 году «Тыднем Паняволеных Народаў». Амэрыканскі Кангрэс паставіў адначасна шта-году абвешчаць «Тыдзень Паняволеных Народаў» аж да часу поўнага вызваленьня гэтых народаў спад камуністычнае дыктатуры.

Гэтыя дакуманты паказваюць запраўднае разуменьне дзяржаўнымі мужамі Амэрыкі імперыялістычнае панявольніцкае існасьці бальшавізму. У сьняньнішні адказны момэнт міжнароднага напружаньня Амэрыка яшчэ раз даводзіць, што яна глыбака спачувае паняволеным Масквой народам і зусім правільна бачыць карані міжнароднага зла ў пагрозылівым расейскім экспансіўнізьме.

Ніжэй зьмяшчаем у поўным перакладзе Рэзальюцыю Амэрыканскага Кангрэсу, а таксама абвешчаную ў сувязі й на аснове яе Праклямацыю Прэзыдэнта Айзэнгаўра.

Злучаная рэзальюцыя

ДЛЯ АБВЕШЧАНЬНЯ ТРЭЙЦЯГА ТЫДНЯ ЛІПЕНЯ «ТЫДНЕМ ПАНЯВОЛЕННЫХ НАРОДАЎ»

Дзеля таго, што веліч Задзіночаных Штатаў заўдзячваецца ў вялікай меры дэмакратычнаму працэсу, які забясьпечыў гарманійнае нацыянальнае адзінства амэрыканскага народу, хоць склаўся ён зь вельмі розных расавых, рэлігійных і этнічных частак; ды

Дзеля таго, што гэтае гарманійнае задзіночаньне разнакіх элемэнтаў нашага вольнага грамадства зарадзіла ў народзе Задзіночаных Штатаў цёплае разуменьне й сымпатыю да імкненьняў усіх іншых народаў, прызнаючы натуральнай усеагульнасьць народаў і дзяржаваў сьвету; ды

Дзеля таго, што панявольненьне вялікае часткі жыхарства сьвету камуністычным імперыялізмам становіць насамрэч над ідэяй мірнага суіснаваньня паміж народамі ды спрычыннае шкоду свабодным сувязям і паразуменьню паміж народам Задзіночаных Штатаў а іншымі народамі; ды

Дзеля таго, што ад 1918 году імперыялістычная й агрэсыўная палітыка расейскага камунізму прывяла да стварэньня вялізарнае імперыі, што выклікае зьнішчальную загрозу Задзіночаным Штатам і ўсім свабодным народам сьвету; ды

Дзеля таго, што імперыялістычная палітыка камуністычнае Расеі, шляхам простае й пасярэдняе агрэсіі, прывяла да здзішчэньня нацыянальнае незалежнасьці Польшчы, Мадзяршчыны, Летувы, Украіны, Чэхаславацкіх, Ляцьвіі, Эстоніі, Беларусі (White Ruthenia), Румыніі, Усходняе Нямецкай, Баўгарыі, кантынэнтальнага Кітаю, Армэніі, Азэрбайджану, Грузіі, Паўночнае Карэі, Альбаніі, Ідэль-Уралу, Тыбэту, Казакіі, Тур-

кестану, Паўночнага В’етнаму ды іншых; ды

Дзеля таго, што паняволеныя народы глядзяць на Задзіночаных Штаты як на цытацэлю людзкое свабоды, спадзяючыся правадырства ў дасягненьні вызваленьня й незалежнасьці ды ў ваднаўленьні свайго права на хрысьціянскую, жыдоўскую, мусульманскую, будыйскую й іншую рэлігійную свабоду й на асабістую свабоду; ды

Дзеля таго, што для нацыянальнае бясьпэці Задзіночаных Штатаў жыцьцёва важна, каб жаданьне паняволенымі народам і свабоды й незалежнасьці стала падтрымвалася; ды

Дзеля таго, што жаданьне падаўляючае бальшыні народу свабоды й незалежнасьці сярод гэтых паняволеных нацыяў становіць сабой моцную перашкоду вайне й адну зь лепшых надзеяў на справядлівы й даўгі мір; ды

Дзеля таго, што нам належыцца, каб мы выразна прадэманстравалі гэтакім народам адпаведным афіцыйным шляхам

ПРАКЛЯМАЦЫЯ

**ПРЭЗЫДЭНТАМ ЗАДЗІНОЧАННЫХ ШТАТАЎ АМЭРЫКІ
«ТЫДНЯ ПАНЯВОЛЕННЫХ НАРОДАЎ»**

Дзеля таго, што шмат народаў па ўсім сьвеце паняволены імперыялістычнай і агрэсыўнай палітыкай савецкага камунізму; ды

Дзеля таго, што народы апанаваных Саветамі краёў пазбаўлены свае нацыянальнае незалежнасьці й асабістае свабоды; ды

Дзеля таго, што грамадзяне Задзіночаных Штатаў злучаныя сямейнымі й ідэйнымі вязямі з тымі, што любяць свабоду й справядлівасьць на кожным кантынэнце; ды

Дзеля таго, што нам належыцца прадэманстравальце народам паняволеных краёў з боку ўраду й народу Задзіночаных Штатаў Амэрыкі падтрыманьне іхных справядлівых імкненьняў да свабоды й нацыянальнае незалежнасьці; ды

Дзеля таго, што злучанай рэзальюцыяй, зацьверджанай 17 ліпеня 1959 году, Кангрэс упаўнаважыў і прасіў Прэзыдэнта Задзіночаных Штатаў Амэрыкі выдаць Праклямацыю для вызначэньня трэйцяга тыдня ліпеня 1959 году «Тыднем Паняволеных Народаў» ды выда-

гістарычны факт, што народ Задзіночаных Штатаў падзяляе зь імі іхныя імкненьні да здабыцця свае свабоды й незалежнасьці;

Дзеля гэтага няха йбудзе «Тыднем Паняволеных Народаў», ды заклікаць народ Задзіночаных Штатаў адзначыць гэты тыдзень адпаведнымі ўрачыстасьцямі й дзейнасьцямі. Адначасна Прэзыдэнт упаўнаважваецца і яго прасіцца выдаваць падобную праклямацыю кожнага году — да таго часу, пакуль для ўсіх паняволеных народаў сьвету ня будзе здабытая свабода й незалежнасьць.

(Гэтая рэзальюцыя 6 ліпеня 1959 г. была аднагалосна прынятая Амэрыканскім Сэнатам, а 8 ліпеня 1959 г., таксама аднагалосна, — Ніжняя Палатай Кангрэсу).

ваць падобную праклямацыю штагоду — аж пакуль для ўсіх паняволеных народаў сьвету ня будзе здабытая свабода й незалежнасьць;

Дзеля гэтага я, Д’ўайт Д. Айзэнгаўэр, Прэзыдэнт Задзіночаных Штатаў Амэрыкі, гэтым абвешчаю тыдзень, што пачынаецца 19 ліпеня 1959 году Тыднем Паняволеных Народаў.

Я запрашаю народ Задзіночаных Штатаў Амэрыкі ўшанаваць гэты тыдзень належнымі ўрачыстасьцямі й дзейнасьцямі і заклікаю вывучаць цярпелівы апанаваных Саветамі народаў ды прысьвяціцца справе падтрыманьня справядлівых імкненьняў гэтых паняволеных народаў.

У пасьветчаньне гэтага я даю ніжэй свой подпіс і пячаць Задзіночаных Штатаў Амэрыкі.

Дадзена ў месцы Вашынгтона 17 ліпеня 1959 году, на 184-м годзе незалежнасьці Задзіночаных Штатаў Амэрыкі.

Падпісана
Д. Д. Айзэнгаўэр

У Жэньве... і у Скандынавіі

Жэньвэская нарада міністраў замежных справаў не скручалася зь месца ані на пядзю. Пасьля трохтыднёвага перапынку міністры зьехаліся пунктуальна й дакладна, так як дагаварыліся — ізноў пачалі нарады, але васьм ужо прайшло паўтара тыдня а выніку — ніякага. Хрушчоў не згаджаецца на ніякі кампрамісы.

Ёсьць-жа яшчэ наўня, якія спалучаюць імпас жэньвэскай канфэрэнцыі з асобай Грамыкі. Але-ж Хрушчоў выразна сказаў нядаўна Гарыману, што Грамыка мусяць дакладна выконваць тое, што яму загадаюць, бо ў выпадку найменшай самастойнасьці яго адкліччуць і на ягонае месца прышлюць іншага. Рэч зразумелая, Хрушчоў не сказаў, што пасьля адкліканьня яго пашлюць туды, куды Макар цялят не ганяў, аднак гэта не зьмяняе сутнасьці справы. Грамыка быў прысутны як гэта Хрушчоў гаварыў і, як яму ня было прыкра слухаць, хрушчоўскія словы ён запісаў у галаве. Таму няма сэнсу абвінавачваць Грамыку, калі ў дзень ён паўтарае тое, што яму вечарам тэлефанічна скажа Хрушчоў.

Урэшце й сам Хрушчоў падчас гутарак з Гарыманам выразна сказаў, што

ВОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА-ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAČKAUSČYNA“ („VATERLAND“)

Herausgeber: Wladimir BORTNIK

Postadresse: Die Weissruthenische Zeitung „Bačkaušćyna“ („Das Vaterland“),
(13 b) München 19, Schliessfach 69.

Druck. „LOGOS“, Buchdruckerei u. Verl., G.m.b.H., München 19, Bothmerstr. 14
Цана: Нямецкая: на год — 14,— м.; 6 м-цаў — 7,50 м.; 3 м-цы — 4,25 м.;
ЗША і Канада: на год — 8,— д.; 6 м-цаў — 4,50 д.; 3 м-цы — 2,50 д.; 1 нумар — 0,20 м.
Ангельшчына й Аўстралія: 39 шыл.; 21 шыл.; 12 шыл.; 1 шыл.
Бэльгія: 210 фр.; 120 фр.; 75 фр.; 5 фр.
Францыя: 800 фр.; 450 фр.; 250 фр.; 20 фр.
Аргентына: 80 пэз.; 45 пэз.; 25 пэз.; 2 пэз.
Перасылка лётніцкай поштай каштуе падвойна. Падвойныя нумары каштуюць падвойна. Падвойныя нумары газеты разам з «Кала-Скамі» ўважаюцца за падвойныя.

Банковае konto: Zeitung „Bačkaušćyna“,
Konto Nr. 857-125, Bay. Hypotheken- u. Wechselbank, München.

Хрушчоў бароніць пакт Гітлер – Сталін

У ланцугу бесьперапынных каркаломных кур’эзаў, якімі чырвоны Крэмль шчодро абдароўвае вольны сьвет, апошнім часам меў месца новы кур’эз, што сваім цынзізмам і няскрываным хвальшам закасаваў усе іншыя. Бяспрыкладна плодны аўтар такіх кур’эзаў, Мікіта Хрушчоў, прамаўляючы 16 ліпеня сёлета ў польскім горадзе Сасноўцу, выступіў із становай абаронай ведамага пакту між Гітлерам і Сталінам аб неагрэсіі і ўзаемнай дапамозе з канца жніўня 1939 году, інакш называнага пактам Рыбэнтроп-Молатаў.

Ёй гаспадаркі й замежнай палітыкі, г.зн. вынікамі канфэрэнцыі на «найвышэйшым узроўні». Але з другога боку, Макмілян мае падставы сумлявацца, што гэтая канфэрэнцыя скончыцца добра, таму ягоны энтузіязм да гэтай імпрэзы значна зьменшыўся.

Ёсьць яшчэ й агітыстыя, якія спалучаюць удачы жэньвэскай нарады з падарожжам віцэпрэзыдэнта Ніксана ў Маскву. Ня маем сумлеваў адносна дыпламатычных здольнасьцяў Ніксана, аднак, як да гэтага часу, нічога не паказвае на тое, каб ён меў нейкую адмысловую місію з даручэньнямі іншых заходніх партыяў г.зн. Францыі, Англіі і НФР. А яшчэ больш сумлеўна, што Ніксан мог бы дагаварвацца з Хрушчовам адносна эўрапейскіх праблемаў толькі ад імя Амэрыкі.

Цяжка сказаць, шчыра ці ня шчыра, але Хрушчоў часта паўтарае: «Мы не сыпляемся, мы маем час». Паўна-ж тут шмат хрушчоўскага самахвальства, які шмат гаворыць, але не заўсёды згодна з рэальнымі фактамі. Гэта самае ён сказаў нядаўна ў Польшчы і дадаў: «Мы выйграем без вайны». Аднак гэта мусяць быць «мэманто» для Захаду, што калі ён заўсёды й далей будзе рабіць уступствы Хрушчоў, дык уканцы ня будзе з чаго й куды уступаць.

Але ёсьць і пацяшаючыя сымптомы. Нечакана Хрушчоў адклікаў сваю візыту ў скандынаўскія краіны, якая мела адбыцца ў жнівень. Гэтая пастанова выклікала вялікае здзіўленьне на Захадзе. І вось — падумаўшы, ці не падумаўшы — Хрушчоў шчыра прызнаўся замежным журналістам, што ён дайшоў да перакананьня, што цяпер будзе «непажаданым гасьцём у гэтых краінах».

Што-ж сталася? Урады чатырох краінаў — можа без энтузіязму — але вельмі запрашалі Хрушчова. Сам Хрушчоў некалькі дзён таму пытаўся ці можа прыехаць з жонкай і з дачкамі; пры гэтым такая нагода для гутарлівага Хрушчова: піль дзён можна гаварыць у Даніі, піль у Швэцыі, піль у Нарвэгіі і піль у Фінляндыі. І раптам ён адмовіўся ад гэтай прыемнасьці...

Вось-жа выявілася, што ўрады запрашалі Хрушчова, але грамадства гэтых краінаў не ўважала прыемным бачыць маскоўскага валадара. Напрыклад, нарвэжская прэса выразна пісала, што, калі Хрушчоў хоча мець тэрыторыі вольныя ад атамных бомбаў, дык «мы хочам мець нашую тэрыторыю вольнай ад Хрушчова». Дайшло да таго, што ўрады мелі цяжкасьці знайсці кватэры для высокіх гасьцей.

У гэтых пошуках кватэры для Хрушчова даходзіла да кмізму. Прыкладам, калі да ведамай спартсменкі Соні Гэньне зьвярнуліся з просьбай, каб яна згадзілася, што Хрушчоў затрымаецца ў ейнай пустой вілі, яна палітычна адказала: «Я-бы з прыемнасьцямі згадзілася, але лепш... не. — Я не хачу мяшацца ў палітыку»...

Паўна-ж Хрушчоў не спалохаўся таго, што ня будзе мець даху над галавой. Аднак рэакцыя грамадства скандынаўскіх краінаў змусіла яго задумацца і раздумацца.

Незаўсёды сьвятло йдзе з Усходу, а добры прыклад — зверху...

Хрушчоў заявіў даслоўна: «Ці Сталін зрабіў правільна, падпісваючы паразуменьне з Гітлерам? У гэтым часе зрабіў правільна, бо заходнія капіталістычныя краіны намагаліся ськіраваць хвалю вайны супраць адной сацыялістычнай краіны.

Я быў прысутны, і Сталін сказаў, што будзем змушаныя ваяваць з Гітлерам. Гітлер ніколі не задаволіцца вайной з Захадам, а таму мусім падпісаць зь ім умова, каб выйграць на часе.

Калі-б Францыя й Ангельшчына ў 1939 годзе былі супраць Гітлера, не дайшо-б да вайны, — аб’ясняў Хрушчоў. — Іхныя дэлегацыі сядзелі тады цэлы месяц у Маскве й нічога іншага не рабілі, а толькі пілі гарбагу. Яны хацелі акраць вайны — але гэны супраць Савецкага Саюзу.

Мы запрапанавалі тады польскаму ўраду пакт аб дапамозе, але Палікі яго адкінулі, таму што мелі капіталістычны ўрад — гаварыў далей Хрушчоў. — Тое самае запрапанавалі мы Чэхам і Французам; але Францыя не захачала нашае помачы. Я ўважаю, што пры такіх умовах Сталін дзейіў правільна. Ён да гэтага быў змушаны. Ён гэта рабіў, каб выйграць на часе.

Сьняняшніяе апраўдываньне Сталіна за ягоны пакт з Гітлерам тым, што трэба было выйграць час дзеля прыгатаваньня да няўхільнай вайны зь ім гучыць вельмі-ж парадасальна, калі ўзяць на ўвагу абвінавачваньне Сталіна тым-жа Хрушчовам ў сакрэтнай мове на XX зьездзе камуністычнай партыі Савецкага Саюзу ў 1956 годзе. Не ўспамінаючы аніводным словам аб пакце Рыбэнтроп-Молатаў, як аб вельмі няпрыемным факце, Хрушчоў абвінаваціў тады Сталіна ў тым, што ў 1941 годзе Савецкі Саюз зусім быў няпрыгатаваны да вайны і што Сталін зьбіваў лёгкадумна і абыхава ўсе рапарты аб няўхільным нямецкім нападзе на Савецкі Саюз. Але камуністычная дыялекттыка якраз дазваляе рабіць такія супярэчнасьці й бела называць чорным, а чорнае белым.

Дык прайдзем тады да самага пакту Гітлер-Сталін і выясьнім прычыны, дзеля якіх Саветы яго падпісалі, а таксама зьвернем увагу на жажлівыя вынікі, якія ён прынёс цэламу сьвету.

Калі ў 1939 годзе сталася ўжо ясным, што вайна зь гітлераўскай Нямецкай няўхільная, у ліпені гэнаго году адправіліся ў Маскву французская й ангельская вайсковыя місіі з мэтай дамовіцца з Савецкім Саюзам аб супольнай ваеннай акцыі ў выпадку, калі-б Нямецчына распачала вайну. Бясплодныя перагаворы цягнуліся звыш месца, Саветы за згоду на свой удзел у антыгітлераўскай вайне высювалі што раз новыя дамаганьні, якія фактычна мелі на мэце падпарадкаваньне сабе суседніх з Савецкім Саюзам вольных краінаў, як Польшчы, Румыніі, Чэхаславацкіх, балтыцкіх дзяржаваў, а адначасна вялі тайныя перагаворы зь Нямецкай. Яшчэ гутаркі з французскай і ангельскай ваеннымі місіямі ня былі скончаныя, як раптам у канцы жніўня 1939 году было ў Маскве афіцыйна паведамлена аб падпісаньні між Савецкім Саюзам і гітлераўскай Нямецкай пакту аб неагрэсіі і ўзаемнай дапамозе, пакту ідэнтчнага з тым, які хацелі мець Ангельшчына й Францыя.

Як аднагодна заяўляюць усе заходнія ваенныя спэцыялісты і гісторыкі апошняе сьвязае вайны і як пацьвердзіў сам Рыбэнтроп на лаве падсудных на нюрнбэрскім працэсе, Нямецчына не адважылася-б распачаць апошніяе вайны, калі-б ня пакт Рыбэнтроп-Молатаў. Гэты пакт, які гарантаваў Нямецчыне бяспечнасьць з усходняга боку й даваў ёй выдатную эканамічную дапамогу з боку Савецкага Саюзу, разьвязаў Гітлеру рукі ў ягонай ваеннай акцыі на Захадзе.

пс

(Заканчэньне на 2-ой бач.)

VII Фэстываль Моладзі ў Вене

Ад Рэдакцыі. Гэтта зьмяшчаем (паводля матар'ялаў «Аналізу бягучых падзеяў у СССР» Інстытуту Вывучэння СССР у Мюнхэне) колькі дадзеных што да падрыхтоўкі, арганізацыі й мэтаў VII фэстывалю моладзі ў Вене. У далейшых нумароx «Бацькаўшчыны» яшчэ вернемся да гэтае тэмы.

✱

Ад 26-га ліпеня да 4-га жніўня сёлетэ ў Вене адбываецца «VII Сусьветны фэстываль моладзі й студэнтаў».

Папярэднія фэстывалі адбываліся ў краінах г. зв. сацыялістычнага блёку: у 1947 годзе — у Празе, у 1949 г. — у Будапешце, у 1951 г. — у ўсходнім Бэрліне, у 1953 г. — у Букарэшце, у 1955 г. — у Варшаве, у 1957 г. — у Маскве. Такім чынам, цяперашні фэстываль — першы, што адбываецца ў заходняй вольнай краіне.

Як падае «Камсамольская правда» (21. 6. 59) у VII фэстывалю прымуць удзел дэлегаты із 180 краінаў.

Арганізуючы фэстываль за межамі камуністычнае імперыі, яго запраўдны арганізатар — ЦК КПСС — ускладае вялікія надзеі на ўдачу добра прадуманага прапагандовага мерапрыемства. З гледзішча камуністычнага кіраўніцтва VII фэстываль — «самая большая й найбольш усеагульная міжнародная сустрэча моладзі, якая толькі калі-небудзь праводзілася» («Молодежь мира», №2, 1959).

Для савецкага кіраўніцтва — гэта новы крок у наступе ў сьветавай палітыцы, новая экспансія, якую яно плянуе правесці шляхам поўнага ці частковага прыцягнення да сябе моладзі дэмакратычных краінаў сьвету.

Афіцыйна падрыхтоўка да фэстывалю вялася сталай падрыхтоўчай камісіяй, якая знаходзілася ў Вене, а таксама нацыянальнымі фэстывальнымі камітэтамі, створанымі з дапамогай камуністычных і г. зв. «прагрэсыўных» арганізацыяў у шматлікіх краінах сьвету. Ужо ў сьнежні мінулага году такія нацыянальныя камітэты былі створаны ў 60 краінах.

У падрыхтоўцы да фэстывалю, паводля афіцыйных савецкіх дадзеных, брала удзел больш за 1 200 маладзёжных, культурных, спартовых і прафсаюзных арганізацыяў, «розных палітычных і рэлігійных кірункаў» («Молодой коммунист», № 6, 1959). У краінах вольнага сьвету ў падрыхтоўцы да фэстывалю значную ролю грае практыкаваны мэтад беспасярэдняй індывідуальнай сувязі між моладзямі. Моладзь краінаў камуністычнага рэжыму піша безьліч лістоў да моладзі дэмакратычных краінаў, прапагуючы ідэю фэстывалю.

У цэлым радзе дэмакратычных краінаў і ўва ўсіх краінах камуністычнага блёку ды асабліва ў шматлікіх краінах Азіі, Афрыкі й Лацінскай Амэрыкі праводзіліся папераджальныя нацыянальныя фэстывалі моладзі. На гэтых фэстывалах адбіраліся дэлегаты, спарто-

выя каманды й мастацкія ансамблі для ўдзелу ў VII фэстывалю ў Вене.

Як падавала «Правда» (28 6. 1959), з Савецкага Саюзу «На Сусьветны фэстываль паедзе 800 лепшых прадстаўнікоў рабочай, сельскай, школьнай моладзі, маладых вучоных, мастакоў, пісьменьнікаў, кампазытараў, спартсменаў, артыстых, прадстаўнікоў самадзейнага мастацтва...»

У запраўднасці-ж з СССР у Вену прыбывае большая колькасць удзельнікаў. Апрача маладзёжных дэлегатаў — прыяжджае вялікая колькасць вучоных і ведамых дзеячоў мастацтва; значная колькасць тэарэтыкаў і адумслова падрыхтаваных прапагандыстаў для чытаньня дакладаў і накіроўваньня дыскусіяў на сэмінарах і «сустрэчах», і, зразумела, немалая колькасць «наглядальнікаў» за чужымі й асабліва собскімі дэлегатамі. Сакратар Аўстра-савецкага таварыства М. Гронбэрг у сваім артыкуле ў «Камсамольскай правде» (24. 6. 59) сам прызнаўся, што на фэстываль з Савецкага Саюзу прыедзе больш за тысячу чалавек.

Зусім зразумела, што на фэстывалю ня менш рэпрэзэнтатывна будзе прадстаўляцца й камуністычны Кітай, які спаборнічае з Крамлём за ўплыў на моладзь Азіі й Афрыкі. 800 дэлегатаў прыбывае з Францыі; вялікія дэлегаты прыбываюць з сатэлітных краінаў Усходняе Эўропы: з Польшчы, Чэхаславаччыны й Вугоршчыны па 550 чалавек, з Баўгарыі 450. Ладная колькасць дэлегатаў прыбывае з Лацінскай Амэрыкі: з Бразыліі — 300, Аргентыны — 250, Вэнэсуэлі — 150. Із Задзіночаных Штатаў прыбывае 400 дэлегатаў.

Няма дакладных дадзеных аб колькасці ўдзельнікаў з краінаў Азіі й Афрыкі, аднак, улічваючы, што Каірская канфэрэнцыя моладзі гэтых краін (люты 1959) моцна рэкамендавала падтрымку і ўдзел у VII фэстывалю, можна з упэўненасьцю сказаць, што моладзь Азіі й Афрыкі, асабліва прадстаўнікі Арабскай Задзіночанай Рэспублікі прымуць жывы ўдзел у вэнскім фэстывалю.

Афіцыйна быў заплянаваны ўдзел 17 тысяч дэлегатаў, але апрача гэтага ў Вену прыбывае таксама вялікая колькасць моладзі ў якасьці «назіральнікаў» ці проста для цікавасьці.

Сталая камісія разьлічвала на вялікі прыплыў заходня-нямецкай і аўстрыйскай моладзі. Аднак каталіцкія арганізацыі моладзі ды наагул усе паважнейшыя арганізацыі моладзі гэтых дзьвёх краінаў катэгарычна адмовіліся ад удзелу ў фэстывалю, хоць некаторыя дробныя арганізацыі моладзі й студэнтаў пасылаюць сваіх прадстаўнікоў.

Праграма фэстывалю вялізарная й разнастайная. Дастаткова сказаць, што нажны дзень фэстывалю прадугледжана ў сярэднім да 80-ці розных імпрэзаў.

Аналізуючы агульны характар праграмы можна ўмоўна падзяліць усе імпрэзы й мерапрыемствы, заплянаваныя на

фэстываль, на пяць разьдзелаў, кажны зь якіх мае перад сабой адумysłовую мэту, а ўсё разам узятая накіравана на дасягненьне асноўнай палітычнай мэты — прыцягненьня да сябе моладзі вольных краінаў.

1. Частка ў якую ўваходзяць парадны паход, парадныя выступы ансамбляў, розныя масавыя балі й сустрэчы. Усё гэта мае за мэту зрабіць псыхалягічны ўплыў на моладзь і прывесці яе ў стан поўнага «трансу», у якім яна павінна стацца больш успрымальнай на іншыя пункты праграмы.

2. Частка спартовай, што выклікае спартовую зацікаўленасьць моладзі, падьймае дух індывідуальнага й катэктывнага спаборніцтва ды стварае атмасфэру дружбы, патрэбную таксама для цэласьці праграмы фэстывалю.

3. Фэстываль мастацтва, які павінен самымі разнастайнымі відамі, шматнацыянальным характарам артыстычных і аматарскіх выступаў уплываць на эмоцыі моладзі з мэтай аблягчэньня далейшага яе асваеньня.

4. Частка якая павінна выклікаць зацікаўленьне й пачуцьцё павагі да дасягненьняў навукі й тэхнікі ў камуністычных краінах і ў першую чаргу ў СССР ды паказаць перавагу гэтых дасягненьняў над навуковымі дасягненьнямі Захаду. Да гэтае часткі належачы дакладны выдатных навукоўцаў на самыя розныя актуальныя тэмы.

5. Частка палітычнага асваеньня моладзі, праграма якога выразна складзена ў пляне дасягненьня палітычных мэтаў, пастаўленых камуністычным кіраўніцтвам. Да гэтае групы мерапрыемстваў у першую чаргу належачы студэнцкія сэмінары, прысьвечаныя вайстрэйшым палітычным праблемам. Зусім ясна, што дакладчыкамі на іх будуць першаклясна падрыхтаваныя прадстаўнікі камуністычнага сьвету, а дыскусіі будуць накіроўвацца адумслова вышкасленымі прапагандыстамі ды адумслова для гэтае мэты прысланымі тэарэтыкамі.

Кіраўнікі фэстывалю заплянавалі таксама цэлы рад «сустрэчаў» паводля прафэсійнальнага прынцыпу, якія бязумоўна, таксама будуць служыць палітычнаму асваеньню моладзі дэмакратычных краінаў.

Аналізуючы ўсю праграму фэстывалю ў цэлым, можна сказаць, што прадугледжаныя мерапрыемствы й імпрэзы паводля свайго характару маюць два асноўныя моманты,

а) псыхалягічнае ўздзеянньне на моладзь, дасягальнае чатырма першымі падрыхтавальнымі разьдзеламі праграмы, і

б) палітычнае асваеньне моладзі, дасягальнае пятым і самым галоўным разьдзелам.

Адным з мэтадаў прапаганды сярод моладзі, камуністычнае кіраўніцтва рэкамендуе індывідуальную апрацоўку, праводжаную ў пляне навязваньня са-

Хрушчоў бароніць пакт Гітлер – Сталін

(Заканчэньне з 1-ай бач.)

Савецкі Саюз таксама вельмі добра здаваў сабе справу з таго, што калі-б ён зьбікаваўся із сваімі пазьнейшымі заходнімі саюзьнікамі, дык другой сьветавай вайны ня было-б і гісторыя пайшла б у зусім іншым кірунку. Але крэмлёўскім валадаром і асабіста Сталіну хадзіла аб зусім адваротнае. Савецкі Саюз, прагна жадаў вайны між Нямеччынай і заходнімі эўрапейскімі дзяржавамі й практычна спрычыніўся да ейнага выбуху. Сталін выходзіў зь меркаваньняў, што ў працэсе такой вайны, у якой сілы й патэнцыял праціўнікаў былі-б большыя, абодвы бакі так скрываўляцца й абясьляцца, што ў вапошняй ейнай фазе Савецкаму Саюзу без асаблівых натугаў і сратаў удала заўладаць усёй Заходняй Эўропай, робячы гэтым першы й беспаваротны крок дзеля ажыццяўленьня свае асноўнае ідэі — запанаваньня камунізму пад савецкім правадзтвам у цэлым сьвеце.

Калі-б падзеі вайны разьвіваліся так, як прадугледжваў Сталін, дык савецкія пляны мелі-б вялікія шансы ажыць-

варыскіх дачыньняў ці сяброўскіх дыскусіяў.

Камуністычнае кіраўніцтва фэстывалю, маючы на ўвазе значны супраціў фэстывалю, асабліва ў асяродзьдзі зарганізаванай моладзі Захаду, усімі сіламі імкнецца скампрамітаваць антыкамуністычную дзейнасьць яе, ужываючы мэтады хвалешаваньня фактаў. Савецкая прэса абвінавачвае навет аўстрыйскія партыі ў неляяльнасьці да фэстывалю. Яна таксама цьвердзіць, што «у Эўропе эпіцэнтр змаганьня супраць фэстывалю знаходзіцца ў Нямецкай Фэдэратывнай Рэспубліцы» і на чале яго стаць каталіцкія сілы. («Молодой коммунист», № 6, 1959).

Афіцыйнае кіраўніцтва вэнскіх сьвяткаваньняў стараецца пераканаць, што фэстываль — гэта зусім апалітычная акцыя, арганізаваная й праводжаная самою моладзямі самых розных палітычных кірункаў, ідэялягічных сьветапаглядаў і рэлігійных веравызнаньняў, з мэтай аслабленьня напружаньня ў сьвеце й стварэньня атмасфэры дружбы й салідарнасьці.

Аднак, як-бы яны ня імкнуліся да-весць, што моладзь сама падрыхтоўвае фэстываль, немагчыма скрыць выразную і ўмелую рэжысуру яго запраўдных гаспадароў.

Галоўным арганізатарам фэстывалю, які кіруе яго падрыхтоўкай і правядзеньнем, па заданьню ЦК КПСС, зьяўляецца СФДМ («Сусьветная Фэдэрацыя Дэмакратычнай Моладзі»). Гэтая арганізацыя разам з «Сусьветным Саветам Міру», «Сусьветнай Фэдэрацыяй Прафсаюзаў», і «Міжнароднай Дэмакратычнай Арганізацыяй Жанчын» належыць да групы дапаможных арганізацыяў ЦК КПСС, створаных у пасляваенны перыяд. СФДМ была створана на канфэ-

(Заканчэньне на 4-ай бач.)

цэўленьня. Але Гітлер, ня гледзячы на сваю палітычную блізарукасьць, у час раскучіў гэтыя пляны Крэмля і, не чакаючы на савецкі ўдар у плечы, першым напаў у 1941 годзе на Савецкі Саюз, калі апошні ня быў яшчэ прыгатаваны ня толькі да вайны наступальнай, але й абароннай. Пры гэтым Гітлер атакаваў Савецкі Саюз якраз у тым часе, калі нямецкія збройныя сілы былі толькі зьлягка надшчэрбленыя.

Лёгка й безь вялікіх страгаў паканаўшы сваіх заходніх праціўнікаў на эўрапейскім кантынэньце ды маючы супраць сябе яшчэ няпрыгатаваную Ангельшчыну й далёкую ды таксама ў той час няпрыгатаваную да вялікае вайны Амэрыку, Гітлер мог кінуць супраць Савецкага Саюзу свае найлепшыя дывізіі й мадэрную ваенную тэхніку.

Ня выдзержвае ніякае крытыкі й цьверджаньне Хрушчова, што ў 1939 годзе «заходнія капіталістыя намагаліся ськіраваць хвалю вайны» супраць Савецкага Саюзу і зьнішчыць адзіную ў той час цытадэлю сацыялізму ў цэлым сьвеце. Калі-б «заходнія капіталістыя» мелі ўзапраўды такія намеры, дык для іхнага ажыццяўленьня была найлепшая нагода падчас пераможнага маршу гітлераўскіх дывізіяў на ўсход. Капіла-б толькі заходнім альянтам у той час бязьдзейна прыглядацца да ваенных падзеяў на ўсходзе, не павесіці зацятай афэнзывы ў Паўночнай Афрыцы, не тварыць коштам вялізарных крывавых ахвяраў фронту ў Францыі, не разбураць з паветра нямецкай ваеннай індустрыі й камунікацыйных лініяў ды, напасьледак не даваць Савецкаму Саюзу вялізарнай ваеннай помачы, каб пагібель апошняга сталася няўхільнай. І гэта ня гледзячы навет на тупалобую гітлераўскую палітыку ў дачыньннь да насельніцтва занятых на ўсходзе тэрыторыяў.

Але заходнія альянты аднесьліся да Савецкага Саюзу чэсна і сумленна, як да запраўднага саюзьніка, забыўшыся аб ягоным нядаўным саюзе з Гітлерам. Сьняня Хрушчоў бессаромна й нахабна абвінавачвае заходнія дзяржавы якраз у тым, у чым быў інававаты ў вапошнюю вайну выключна адзін Савецкі Саюз. Большай залганасьці й цынзму нельга знайсць ў гісторыі цывілізаваных народаў. І гэтае сваё «гэніяльнае» адкрыцьцё зрабіў Хрушчоў якраз у Польшчы, якая была першай і найбольш крывавай ахвярай гітлераўскае агрэсіі, спрычыненай пактам Рыбэнтроп-Молатаў.

Так як беспасярэднім віноўнікам за другую сьветавую вайну й прынесення ёю вялізарныя зьнішчэньні й дзесяткі мільёнаў сьмерцей быў Гітлер, гэтак адзіным пасярэднім, але ня менш дачынючым віноўнікам быў Сталін разам із сваёй крэмлёўскай бандай. Яшчэ сьвежае, але абапёртая на нязбытных довадах і фактах гісторыя другой сьветавай вайны на сваіх балонах запісала: **калі-б ня пакт Гітлер-Сталін, ня было-б апошняй вайны.**

Язэп Каранеўскі

Я. ЮХНАВЕЦ

7)

СЦЭНА 7-я

НА КІРМАШОВЫМ ПЛЯЦЫ

ДЗЕД З ЛЕРАЙ

Хай будзе сьмерць мне і ім (паказвае на хлапчукоў). Але скажы, Хрыстом цябе мало, чаму ажно сюды вялі твае зладейскія пуціны?.. Я тут не ваеннік. Ты ведаеш: яшчэ да таго, пакуль паехаў ты із нашага мястэчка, гусляр я стара-чана адна прадайная, і прысуд тады напіша рулька гэтая бяз модны быў і гэткам пайдзі на той сьвет. Пасу і пасвіў скаціну местачковую. І цяпер, калі паўстаі нашы і Немца выгналі зь мястэчка, з павету цэлага і навет з суседняга, я статка аж сюды, у пушчу прыгнаў, каб гадаваць яго для воляў нашых, для іхных дзетак.

АНТОН

Дык за гэта прадаўца я?

ДЗЕД З ЛЕРАЙ

А як-жа? Ты-ж прыйшоў сюды мяне зы статкам асачыць.

АНТОН (вясёла)

Я не асочнік.

(Дзед з лерай падумаў адказаць, але пачуў шорах у пушчы, адступілае, ня моцна ускрыкнуўшы, мабыць, умоўленае: эй-й! Яму адгукнуліся мужчынскія галасы. Антон спакойна ўзіраецца у той бок. Хлапчкі хутка цмыгнулі ў пушчу і мала-што тэй часінай вярнуліся з двума ўзброенымі мужчынамі).

ПЕРШЫ УЗБРОЕНЫ

Ад нас цяпер не ўцячэш.

АНТОН

Што гэта значыць? Я ня вораг ваш.

(Другі ўзброены мужчына хапае Антона за рукі, падбегаюць хлапчкі у помач, зьвязваюць Антону рукі. Ён не супраціўляецца.)

АНТОН

Хто вы? За што?

Антон Адамовіч

у 50-ую гадавіну ягонага жыцця

Адамовіча апісаная ім-жа ў ягонай кнізе ў ангельскай мове «Opposition to Sovietization in Belorussian Literature», выдадзенай у 1958 годзе мюнхэнскім Інстытутам Вывучэння СССР.

Скончыўшы ў 1928 годзе Менскі Пэдагагічны Тэхнікум імя У. Ігнатюскага, паступіў адразу на другі курс Літаратурна-Лінгвістычнага аддзялення Пэда-

рантуру Беларускай Акадэміі Навук, але злы лёс пакрываваў гэтыя намеры.

Першай друкаванай літаратурнай працай Адамовіча была рэцэнзія на зборнік вершаў Валерага Мараква «Пялёсткі», зьмешчаная ў менскім часопісе «Чырвоны Сейбіт». Спачатку доўга не асьмеляўся друкавацца, але быў да гэтага дастойна змушаны Адамам Бабарэкам, зь

шэнскіх пазыцыяў, станоўча працвілася саветызацыі й капітуляцыі перад большавіцкімі патрабаваннямі.

Пачынаючы ад 1928 году аж да свайго арышту ў 1930 годзе, Адамовіч шырока разгортвае сваю літаратурна-навуковую дзейнасць. Ён напісаў манаграфію п. н. «Максім Гарэцкі», якую друкаваў у «Узвышшы» на працягу цэлага 1928 году; у 1929 годзе надрукаваў у тым-жа «Узвышшы» й выдаў асобнай адбіткай артыкул пра творчасць Паўлюка Труса; у 1930 годзе паявіўся ў «Узвышшы» ягоны артыкул пра творчасць Васіля Каваля. Адначасна надрукаваў некалькі рэцэнзіяў.

Дзень 24-га ліпеня 1930 году распачынае новы пэрыяд у жыцці Адамовіча. Разам зь іншымі сябрамі Мяншынці «Узвышша», за выняткам Л. Калогі, у гэты дзень ён быў арыштаваны і абвінавачаны ў належанні да літаратурнай сэкцыі нясенючага Саюзу Вызвалення Беларусі (СВВ), а ў красавіку 1931 году быў адміністрацыйна высланы на пяць год у горад Глазаў Удмурцкай АССР. У 1934 годзе быў пераведзены з Глазава ў Вятку (Кіраў), а ў 1935 годзе дастаў працягсылкі на два гады, як і Бабарэка й Дубоўка. У 1937 годзе, у часы ягоўшчыны, узноў быў пасаджаны ў турму, адкуль быў выпушчаны ў 1938 годзе ў сувязі зь ліквідацыяй ягоўшчыны.

Калі-ж у канцы чэрвеня 1941 году нямецкая армія заняла Менск і ў беларускай сталіцы пачаліся першыя спробы арганізавацца беларускага жыцця, Адамовіч быў адным зь першых, якія ўлучыліся ў гэтае жыццё, надзеючыся, што пры новых палітычных абставінах адкрыюцца хоць сыціплыя магчымасці нацыянальнае дзейнасці. Намагаючыся гэтыя магчымасці, як мага шырэй, выкарыстаць, Адамовіч у тым-жа 1941 годзе працуе ўжо ў рэдакцыі першай у часы нямецкай акупацыі беларускай «Менскай Газэты», хутка перайменаванай на «Беларускую Газэту», якой увесь час быў фактычным рэдактарам.

Працуючы ў рэдакцыі, Адамовіч зьвяртаў асаблівую ўвагу на ёйную літаратурную частку, друкуючы як свае собскія літаратурныя творы й артыкулы на літаратурныя тэмы, гэтак сама й творы іншых аўтараў. Гэткім чынам Адамовіч заініцыяваў літаратурны рух падчас нямецкай акупацыі й гуртаваў вакол сябе тагачасныя літаратурныя сілы.

Бэлэтрыстыкай Адамовіч пачаў займацца толькі ў пару менскай «Беларускай Газэты», друкуючы ў ёй свае апавяданні пад псеўдонімамі Д. Забранскі, В. Вірыч і С. Юстапчык і крытычныя артыкулы пад псеўдонімамі Р. Склот і Г. Альгердзіч. Найбольш выдатнымі ягонымі бэлэтрыстычнымі творамі зьяўляецца апавяданьне «Афрадуга-Ост», надрукаванае ўпершыню ў 1-ым нумары часопісу «Сакавік» і перадрукаванае ў выдадзеным у 1956 г. мюнхэнскім Выдавецтвам «Бацькаўшчына» альманаху твораў беларускіх эміграцыйных пісьменьнікаў «Ля чужых берагоў», а так-жа аповесць

«Каханы горад», надрукаваная ў Нямецчыне ў 1948 годзе.

Нямецкія ўлады ў Менску крывым вочкам глядзелі на ярка нацыянальны й незалежніцкі кірунак Адамовічавай дзейнасці, а ў восні 1943 году за надрукаваньне ў «Беларускай Газэце» марсельскага Сяргеявіча ён быў змушаны «дабравольна» выехаць у Нямецчыну і перад самым выездам лезь не загінуп ад падкладзенай у ягоны стол міны, выпадкова выкрытай за колькі хвілін да выбуху. Будучы у Нямецчыне й пражываючы ў Саксоніі, Адамовіч з самага пачатку ўвайшоў у блізкі кантакт зь беларускай калёніяй у Бэрліне і часта прысылаў артыкулы на літаратурныя й грамадзкія тэмы ў беларускую газету «Раніца», што выходзіла ў Бэрліне. Калі-ж летам 1944 г. Беларусь была нанова акупаваная большавікамі і ў сувязі з гэтым у Нямецчыну эвакуавалася шмат Беларусаў, у тым ліку й працаўнікоў літаратуры, Адамовіч хутка навізаў зь імі сувязь, зь некаторымі сустракаўся асабіста ў Бэрліне, час ад часу прыяжджаючы туды, служыў ім радай і даваў ініцыятыву ў іхнай літаратурнай працы ў цэлых умовах ваеннага ўцікацтва. Гэтак сама і аўтар гэтых радкоў, будучы тады рэдактарам «Раніцы», атрымліваў ад Адамовіча карысныя парады й прапановы й ахвотна ажыццяўляў іх у меру сваіх магчымасцяў.

Пасля заканчэння апошніх вайны для ўцекачоў і прымусова высланых на працу ў Нямецчыну настаў, як ведама, няпэўны і трывожны час прымусовае рэпатрыяцыі былых савецкіх грамадзянаў ды свабоднай дзейнасці ў заходняй Нямецчыне савецкіх людзаноў. У гэты час толькі ўзапраўды ахвярныя й адважныя людзі, ня гледзячы на нішто, а нярэдка рызыкуючы сваім лёсам, распачалі разьясьняльную й усведамляльную дзейнасць сярод здэзарыентаванае беларускае эміграцыі, прыступілі да арганізавання беларускага эміграцыйнага жыцця, а нават наважыліся павесці неафіцыйную, але ажыўленую нацыянальна-палітычную дзейнасць. Сярод гэтых людзей і адным з першых быў і Адамовіч.

На зьездзе беларускіх нацыянальных дзеячоў 15 жніўня 1945 году ў Рэгенсбургу была закладзена першая на эміграцый пасля вайны нацыянальна-палітычная арганізацыя Беларускай Нацыянальнай Цэнтру, якая, пачынаючы з красавіка 1946 году, пачала выдаваць на ратары салідны палітычны часопіс «Рух» (выйшла ўсяго 5 нумароў, апошні 5-ы нумар у чэрвені 1948 г.). Заданьнем гэтага часопісу, як і Беларускага Нацыянальнага Цэнтру наагул, было выпрацоўваньне беларускай нацыянальна-палітычнай лініі і тактыкі ў палітычнай дзейнасці пры новых абставінах. Адамовіч увесь час быў адным з найбольш актыўных сяброў прэзідыюму Беларускага Нацыянальнага Цэнтру й супрацоўнікам «Руху». Навет назоў гэтага часопісу ім-жа быў прапраектаваны.

З пачаткам 1946 году Адамовіч у беларускім ДП-лягэры ў Рэгенсбургу выдае й рэдагуе беларускую ратарарную тыднёвую газэтку «Ведамкі». Ад восні 1945 і да выэміграваньня ў Амэрыку ў жніў-

(Заканчэньне на 4-ай бач.)

БАЦЬКА ГАСПАДАРА

Стралай іх... стралай! (узброены падхоплівае яго пад рукі адводзіць у гушчу натоўпу.)

1-ШЫ НЕХТА з натоўпу

О, наш Кузьма харобры супраць старых!

2-ГІ з НАТОЎПУ

А ў багню ад Немцаў схаваўся! (сьмех у натоўпе, але напружнасьць людзей ня ўціхае.)

АНТОН

Даруйце мне, спадарыні і спадары! Вы ў сумлеву да мяне я ведаю. Але найперш хвалю я вас і кроплю кажную сваёй крыві за вас аддам таксама.

ГОЛАС з НАТОЎПУ

Не прыкарай! Кажы ў чым справа!

АНТОН

Запраўды, нарэшце, найпрасьцей... З вас кажны памятае таемнае зьнікненьне майго бацькі. А яго забіў сын, бацька якога васьм тут клікае да помсты. Ён пахаваны ў пушчы. Я навет забойцу памог закапаць яго... Я асяліўся там, на месцы забойства, каб пазнаць сьвет зла й няшчасьця майго народу і сусьвету, але мае сябры пакінулі мяне, яны назвалі мяне: «Краска, якая ніколі не расцвіце». Адумаўся і я. Прышоў да вас, дзе з вамі падрастаў. Бо зразумеў: чалавечым захаваньнем да ворагаў не ўздзімецца да роўных... Вы-ж сустрэлі мяне: безбожнікам, зрайцам нейкім, і навет забойцам нарэклі...

ГОЛАС з НАТОЎПУ

Што за гамазьня?

БАЦЬКА ГАСПАДАРА (выбігае з натоўпу й страляе у Антона)

І гэтаму таксама я-ма!

(Мітусьня, узброеныя людзі ціснуча да ўсходкаў, ускрыкі: — Зрада, ці праўда! Насыця прарываецца праз гурму навакол 2-х мужчын і забітага Антона, несамавіта сьхіляецца над ім.)

НАСЫЦЯ

...яго твар, як складачкі крылаў... глядзіце, глядзіце!

(ускоквае ад забітага і да 1-га мужчыны)

Чытайце! Чытайце! Прашу! Пятрабую!

(ізноў сьхілілася над забітым)

Навошта ты для іх сябе украў!...

(Гурма напорыста і шчыльнай абступае Насыцю і забітага Антона. Каля 2-х мужчын нікога не асталося.)

1-ШЫ МУЖЧЫНА (да 2-га)

Што скажыш ты?

2-ГІ МУЖЧЫНА

А што казаць? Сьмерць — прокмець, а жах да сьмерці жыве.

1-ШЫ МУЖЧЫНА

Мне склад мудротаў слоўных не патрэбны. Скажы як уварваць, каб кончыць распачатае? Ня будзем-жа ў дваіх прадаўжаць змаганьня.

2-ГІ МУЖЧЫНА

А звычай усёкі ня наскія. (І да натоўпу.) Паслухаем давайце праўду. Вас бокам ніхто не абыходзіць. (Некалькі чалавек азірнулася на яго.)

1-ШЫ МУЖЧЫНА

(У мімаходзе самому сабе). І запраўды натоўп — дамоўка усяму жывому. (У бок натоўпу каля Насыці й забітага.) Як-бы гэтую жанчыну зь мінулай і цалерашняй кунегай супакоіць?

2-ГІ МУЖЧЫНА (бы тлумачна)

Каханьне... Мабыць ня зусім даверылася скарбу стараваравых залаговак.

1-ШЫ МУЖЧЫНА (пачынае з 2-гім расхінаць натоўп)

Людзі! Даконым суд. (У натоўпе паранейшаму гутарнасьць, але па просьбе памалу выходзяць з усходкаў.) Мы і так згубілі колькі дзён змаганьня: заняліся тайніцай, сяньня бязь віны застрэлінага Антона. А ён быў наш. Ён уцёк з палону нямецкага, каб быць з намі, каб ня гэткай сьмерцай легчы на сваёй зямлі. (Трасе аркушом паперы.) Вось тайніца сьмерці — апраўданьне ягонае.

НАСЫЦЯ (ускаквае ад Антона)

Паслухайце майго былога мужа! Паслухайце, што навідаў ён! (З плачам абдымае побач да яе жанчыну.)

1-ШЫ МУЖЧЫНА

Слухайце. Прашу. (Чытае) «Насыця! Я змушаны карыстаць часіны. Я напаткаў яго ў сьвятыні. Пабарзьдзіў да дому. Я ведаю, ён прыйшоў сюды жыць і мабыць адпомсціць мне за свайго бацьку, а калі й не адпомсціць, дык усёадно перашкодзіць мне: пра мяне будуць ведаць. Але пакуль кончыць сябе, я пачакаю яго, я пакажу яму моц мае волі... Я не за сумленьне ўтвару над сабой гвалт сьмерці... Ты, Насыця, усё

ведаеш! Я дарую тваю да мяне пагарду — ты-ж усёткі жонкай майёй была... Рэшта золата ты ведаеш дзе.»

БАЦЬКА ГАСПАДАРА (з адзаду натоўпу)

Пусьцеце да яе, пусьцеце і яе прыкончыць!

1-ШЫ МУЖЧЫНА

Адвядзце яго адгэтуль. Дазвольце працягваць.

ГАЛАСЫ з НАТОЎПУ

1-шы: Чытайце! Чытайце!

2-гі: Мацней!

3-ці: Дадзім і яму толк!

Жанчына з натоўпу: — Хопіць грэху!

Да яе — мужчына: — Ня жалься грахамі!

1-ШЫ МУЖЧЫНА (працягвае чытаць, натоўп цішэе)

Дазвольце! Прашу!

«А таму, які ўсё называе сябе: я з роду Крыўціцкіх князёў, скажэце: для сваёй нячэснасьці й карысьці вы патрабавалі ад мяне справядлівасьці й праўды. Але я, каб абараніцца ад яе, казаў вам усім няпраўду, аплачаваў вам. Хоць бязь вынікаў маё, але адным ды параўнаваўся з намі! Як не павалодаць вамі — майё хлусьнёй супраць вашае нячэснасьці, бо яна таксама хлусьня, яна навет злачынная да мяне! Дадай яшчэ: я параўнаваўся ў здольнасьці, а гэта ходаньне. Я ходалі жывць і панаваць хоць над кім! Аа потым...» (перарывае чытаньне, шум ізноў у натоўпе, натоўп расступаецца.)

ДАЗОРЦА (падбегшы да 1-га мужчыны)

Немцы пачалі наступ. Ня ведаю ці ўстоім там.

2-ГІ МУЖЧЫНА

З боку Лепеля?

ДАЗОРЦА

Але. Моцай каля батальёну.

НАСЫЦЯ (кідаецца на калені каля Антона)

Мужчыны вас чакаюць там... Я сама дакончу праўду, запраўдную праўду! (Гул, беганіна па пляцы. Чуваць: — Да коняў! — Хутэй! Хутэй!) Нехта моцна й задавольна крыкнуў: — Вось гэта ляпей зразумела. Пляц пусьце. Бацька гаспадара пазірна спыняецца на пляцы недалёка ад Насыці й забітага Антона, ён бяз зброі.

НАСЫЦЯ (да Бацькі гаспадара, паказваючы на Антона)

А што зь ім?...

1953.

Канец

Антон Адамовіч

(Заканчэньне з 3-й бач.)

ні 1950 году Адамовіч працаваў так-жа і настаўнікам беларускае літаратуры ў беларускай гімназіі ў ДП-лагерах у Рэгензбургу, Міхэльсдорфе, Остэргофне й Розэнгайме. Калі-ж увосені 1947 году паўстала магчымасьць выдаваньня афіцыйнае друкаванае беларускае прэсы і ў лістападзе гэтага году пачынае выходзіць першая, пасьяля парыскіх «Беларускіх Навінаў», беларуская тыднёвая газэта на эміграцыі «Бацькаўшчына», Адамовіч становіцца першым ейным рэдактарам і аўтарам бальшыні зьмяшчанае ў ёй артыкулаў. Пры тагачасных ненармальных умовах сыстэматычнае выдаваньне беларускае газэты было звязанае зь нязвычайнымі тэхнічнымі цяжкасьцямі й перашкодамі, якія Адамовіч, дзякуючы сваёй працавітасьці й вытрываласьці, мужа на перамагаў. Мала гэтага, ідучы за сваім літаратурным нахілам, ён у 1947—48 гг. выдае й рэдагуе першы пасьяля вайны літаратурны часопіс «Сакавік», якога выйшлі чатыры нумары.

У жніўні 1950 году, як ужо ўспаміналася, Адамовіч выміграваў у Амэрыку й асеў на стала ў Нью Ёрку. Ня гледзячы на першыя цяжкія гады жыцьця ў новай краіне пасяленьня, ён адразу ўлучаецца ў палітычную, грамадзкую, літаратурную й навуковую дзейнасьць. Супрацоўнічае зь Беларускім Інстытутам Навукі й Мастацтва, фактычным старшынём якога зьяўляецца цяперка, актыўна супрацоўнічае ў ньюёрскай газэце «Беларус» ды рэдагуе літаратурны часопіс «Жонадні».

Калі ў 1952 годзе мюнхэнскае Выдавецтва «Бацькаўшчына» пачало выпускаць асобнымі кніжкамі творы клясыкаў беларускае літаратуры, Адамовіч ахвотна служыў яму сваімі цэннымі й аўтарскімі радамі, апрацоўваў і ўдакладняў многія тэксты выдаваных твораў і да бальшыні гэтых кніжных выданьняў напісаў уводныя артыкулы, кажны зь якіх зьяўляецца асобнай навуковай працай на адпаведнай узроўні.

VII Фэстываль Моладзі

(Заканчэньне з 2-ой бач.)

рэцый ў Лёндане ў 1945 годзе і ўжо ў 1949 годзе поўнасьці была захоплена сваімі камуністычнымі стваральнікамі. Выразным довадам гэтага зьяўляецца тое, што ў 1951 годзе выканаўчы камітэт СФДМ, што знаходзіўся ў Парыжы, за сваю дзейнасьць былі выгнаны з Францыі й перасяліўся за зязьную заслону ў Будапэшт.

Аналізуючы выданьні сталае камісіі падрыхтоўкі фэстывалу, савецкую прэсу й часопісы СФДМ, можна беспамылкова зрабіць вывад аб тым, што **фэстываль зьяўляецца чыста палітычнай і камуністычнай акцыяй.**

Надзвычайна хітра прыдуманая й фінансаваньне фэстывалу. Для падрыхтаваньня й правядзеньня яго патрэбны вялізарныя фінансавыя сродкі. Дастаткова сказаць, што толькі на ўтрыманьне ўдзельнікаў фэстывалу ў Вене (52 дзяляры на чалавека) камісія ўнесла 884 тысячы дзяляраў. Калі ўлічыць кошт правядзеньня імпрэзаў і мерапрыемстваў, прапагандовую кампанію, упрыгожаньне гораду й кошт праезду ўдзельнікаў, дык атрымаюцца астранамічныя цыфры. Афіцыйна, сяродкі сабраюцца нацыянальнымі падрыхтоўчымі камітэтамі, якія ўносяць іх у фэстывальны фонд, што складаецца з 250 тысяч дзяляраў, зь якіх аказваецца дапамога на праезд моладзі з далёкіх краін сьвету. Аднак-жа арганізатары фэстывалу прагаварыліся ў артыкулах адумасловае газэты «Festival» (красавік і травень 1959) і канстатуюць, што фінансавыя сродкі на фэстываль дае тая-ж СФДМ, Інтэрнацыянальны саюз студэнтаў, розныя «асобы» й «краіны, якія маюць адпаведныя сродкі». Пад гэтым апошнім саромлівым тэрмінам трэба, ясна разумець Савецкі Саюз, які ўносіць, бяссумлёўна, асноўную долю сяродкаў беспасярэдня ў фонд фэстывалу і цераз СФДМ і камуністычныя партыі дэмакратычных краінаў сьвету ў нацыянальныя падрыхтоўчыя камітэты.

Якія-ж канкрэтна мэты ставіць ЦК КПСС пры праводжаньні фэстывалу? Іх можна сфармуляваць наступна:

- 1) Авалядаць псыхалёгію моладзі сьвету для таго, каб празь яе праводзіць сваю вонкавую палітыку. Зрабіць моладзь мабільна кіраванай з Крамля сілай на міжнароднай палітычнай арэне.
- 2) Палітычна падпарадкаваць сабе моладзь Азіі й Афрыкі. Даводзіцца канстатаваць, што ўжо цяпер уплыў КПСС на моладзь гэтых кантынэнтаў запраўды вялікі.

У Нью Ёрку Адамовіч разьвівае шырокую сыстэматычную навуковую дзейнасьць у галіне беларускае літаратуры й гісторыі балышавізму ў Беларусі й свае навуковыя працы на гэтых тэмы, адны пад псеўдонімам Н. Недасек, іншыя пад сабеімі прозьвішчам, друкуе ў выдавецтва Інстытуту Вывучэньня СССР у Мюнхэне, сябрам якога зьяўляецца ад 1954 году і ў дзейнасьці якога прыймае актыўны ўдзел. Спэсрод старэйшых і маладшых беларускіх навукоўцаў, якія пры ўспомненым Інстытуце ядуць сыстэматычную навуковую дзейнасьць у галіне беларусаведы, удзельная вага Адамовіча найбольшая як з гледзішча на колькасць надрукаваных працаў, гэтак і з гледзішча на іхную навуковую вартасьць.

Апрача значнай колькасці навуковых артыкулаў, друкаваных у беларускім і ангельскім выданьнях «Беларускага Зборніка» Інстытуту Вывучэньня СССР, ад 1954 году й да сьняжня былі выдадзеныя Інстытутам асобнымі кніжнымі выданьнямі наступныя ягоныя манаграфіі ў беларускай, ангельскай і расейскай мовах: 1. «Большавізм на путях к установленьню кантроля над Белоруссией», 1954, бачынаў 68; 2. «Якуб Колас у супрацьве саветызцыі», 1955, бач. 62; 3. «Большевизм в революционном движении в Белоруссии», 1956, бач. 152; 4. «Opposition to Sovietization in Belorussian Literature», 1958, бач. 204.

Апрача гэтага, Адамовіч часта выступае з дакладамі на навуковых канфэрэнцыях Інстытуту, скліканых у Мюнхэне і ў Нью Ёрку, а так-жа й на амэрыканскіх навуковых канфэрэнцыях, годна рэпрэзэнтуючы беларускую навуку срод вучоных заходняга сьвету.

Гэты кароткі, паверховы й далёка няпоўны агляд нацыянальна-грамадзкай, палітычнай, публіцыстычнай, літаратурнай і навуковай дзейнасьці Адамовіча вымоўна паказвае, якую ролю адыгрывае шырокая дзейнасьць Адамовіча і якую вялікую карысьць яна прыносіць

нашай нацыянальнай справе. Гэтая дзейнасьць зьяўляецца прыгожай ілюстрацыяй таго, што ўспадкаемныя ад прыроды вялікія здольнасьці й таленты ня былі Адамовічам змарнаваны, але, ня гледзячы на цяжкія гады балышавіцкага зьняволеньня й высылкі, небяспечныя часы гітлераўскай акупацыі ды няпэўныя й трывожныя гады эміграцыі, поўнасьцю былі выкарыстаныя для творчай і карыснай дзейнасьці.

Пры ўсім гэтым неабходна адцёміць яшчэ адну вельмі шляхотную рысу Адамовіча, бо пры замаўчаньні яе абраз гэтага чалавека быў-бы недакладны. Адамовіч усяццэла пасьвяціў сябе абранаму і ўлюбленаму ім ідэялу — усімі без астачы сіламі й здольнасьцямі служыць справе разьвіцьця беларускай нацыянальнай культуры ў найшырэйшым значаньні гэтага слова. Ён, ня ў прыклад іншым, пасьвяціўся гэтай пачэснай, але адначасна цяжкай і мазольнай службе не часткова, але поўнасьцю, не разьменьваючыся на, здавалася-б, зусім натуранальныя людзкія патрэбы й навькі, ня гонячыся за матэрыяльным дабрабытам і асабістым выгодамі. Гэтая апошняя рыса Адамовічавага характару ёсьць і павінна быць калі ня ўзорам для насьледаваньня, бо мала хто можа здабыцца на такія якасьці, дык прынамс павінна стацца прадметам асаблівае пашаны з нашага боку. Ды гэтак яно і ёсьць. Толькі людзі, нявылічальна заражаныя пэстыём эгаізмам, няпэўнай пагоніяй за матэрыяльным дабрабытам і злосьным зайздросьніцтвам, — якіх у нас, нажал, ня мала, — наздольныя зразумець і справядліва ацаніць гэтага чалавека.

Адамовіч знаходзіцца сьняжня ў поўным росквіце жыцьцёвых і творчых сілаў. Пасьяля цяжкіх жыцьцёвых выпрабаваньняў у паняволенай Бацькаўшчыне і няўдзячнай чужыне ён, не забываючыся роднай, знайшоў сабе часовую, хоць і ян родную, але прыязную новую Бацькаўшчыну на вольнай зямлі Вашынгтона. Пры новых спрыяльных умовах ён зможа яшчэ шмат карыснага й цэннага прынесці для беларускай нацыянальнай справы, чаго яму ад шчырага сэрца гэтка жадаем.

Ст. Станкевіч

З радыёвай хвалі «Свабода»

Ня казка, а праўда

І што гэта, даражэнькія мае, робіцца? Ад шуму аж галава трашчыць... Газэты, радыё, кіно, эстрада, выстаўкі — на ўсё галасы й лады крычаць: «Наўздагон за Амэрыкай!», «Даганяй!», «Пераганяй!». Хрушчоў з Крамля бізуном махае, наперад штурхае, падпіхае, як тая Антоніха нашае сваю казу.

Але цікаўлюся, даражэнькія, як наўздагон бегчы, калі, скажам, у нашай бэсэсэры часта абутковыя фабрыкі не працуюць, бо шнуроў для абутку ня маюць. Скажы гэта ў іншай, замежнай краіне — не павераш, на сьмех падымуць, але ў СССР усё можа быць — і на неспадзяванае трэба спадзявацца. Сыстэмачка ўжо такая, даражэнькія мае!

Паводля ўсёпрадбачальных сацыялістычных плянаў, беларуская абутковая прамысловасьць шнуркі гэтыя аж з Казані, з Татарскай рэспублікі мусіць прывозіць. Пасылаюць туды цягнікі, самалёты накіроўваюць. А Казань, разумецца, не дае шнуроў у чаравікі, і прамысловасьць адначывае...

Дзіўная рэч! Ня казка, а праўда. Шнуркі, патрэбныя менскім чаравікам, вырабляюць пад бокам — у Віцебску, але «блізка відаць, ды далёка дыбаць...» Папераша, Віцебск тыя шнурчкі вырабляць вырабляе, а выпусьціць з фабрыкі ня можа, бо канцавіч-галоўкі да шнуроў вырабляюцца ў Сяміпалацінску, у Казахстане. А Казахстан ня хоча даваць іх Менску. Віцебскія-ж шнуркі, паводля «прадуманых» партыі плянаў, замест Менску — у Маскву мусяць спачатку накіроўвацца.

Бэсэсэры нашае і дзіцячы абутак вырабляе, але касячкі і абцасікі да яго ідуць з Вашкірыі, пражкі — з Сібіру, а капылы — з Грузіі. Вось як плянуюць у нашай бэсэсэры пры «перавагах сацыялістычнай сыстэмы над капіталістычнай!»

Справа, значыцца, выглядае так, што адзін бот шыецца разам некалькімі савецкімі рэспублікамі. Вось, даражэнькія, што робіць запраўдная дружба народаў... пралетарскае салідарнасьць... Вось гэта дык сыстэмачка, любямае мае. Колькі ў ёй «глыбіні» думкі й савецкага патрытызму?

Не разумею я тут аднаго: як у такіх «бражкіх» ботах Амэрыку даняняць? Баюся, каб не атрымалася так, што будаўніц хрушчоўскага камунізму пайм-чыцца наўздагон за Амэрыкай, а боты —

Зь беларускага жыцьця

СПАРТОВАЯ СУСТРЭЧА БЕЛАРУСКАЕ МОЛАДЗІ АМЭРЫКІ

4-5 ліпеня сёлета ў Саўт-Рывэрз адбылася Першая спартовая сустрэча беларускае моладзі Амэрыкі, наладжаная супольным высілкам Згуртаваньня Беларускае Моладзі Амэрыкі й Саюзу Беларуска-Амэрыканскае Моладзі.

4 ліпеня мэр мястэчка Саўт-Рывэрз, Беларус з паходжаньня, Ўолтэр (Уладзімер) Шак пажаданьнем удачаў адчыніў сустрэчу. З галоснае ўрачыста прагучэлі амэрыканскі й беларускі нацыянальныя гімны, а над стадыёнам узняліся сьцягі: амэрыканскі й бел-чырвоны-белы беларускі.

Змаганьні адбываліся ў наступных відах спорту: футбол (каманды «Нёман» з Саўт-Рывэрз, «Пагоня» з Кліўленду, «Беларусь» зь Нью-Ёрку), валеібол (Нью-Ёрк, Кліўленд, Саўт-Рывэрз), пінпонг, лёгкае атлетыка (скокі ўвышкі і ўдалечыню, бег на сто й на тысячу мэтраў, кіданьне куляй).

Пачалі з валеіболу. Гульні адбывалася ў спартовай залі саўтывэрскага Recreation Center. Змаганьне за пераходны кубак Злучанага Беларуска-Амэрыканскага Дапамаговага Камітэту было зацятае й цікавае, гледачоў поўная зала. Пераможцам у гэтым відзе спорту выйшла саўтывэрская каманда, адна зь лепшых у цэлым штате Нью-Джэрзі. Кліўлендцы прайгралі, аднак, з гонарам — 15:13 і 15:13. Слабей выйшла ў ньюёркаўцаў супраць Саўт-Рывэрз — 15:4 і 15:4. Прайгралі ньюёркаўцы й кліўлендцы — 15:7 і 15:7.

Пераходны кубак Беларуска-Амэрыканскага Задзіночання (БАЗА) дастаўся кліўлендзім футбалістам, што прыбылі па яго ледзь не за тысячу кілямэтраў. «Пагоня» перамагла «Нёман» 2:1, выйграла і ў «Беларусі» 5:2. У футболе ньюёркаўцы адбіліся саўт-рывэрцам за валеібольную паразку лікам 4:0. Усе сустрэчы правяліся на высокім узроўні.

У скоках удаль пераможцам выйшаў Юрка Навумчык (Саўт-Рывэрз), у бегу на сто мэтраў — Міхась Даманаў (Саўт-Рывэрз), у кіданьні куляй Альфрэд Крукоўскі з Саўт-Рывэрз (у зацятым змаганьні з Аркадэем Кавалём зь Нью-Ёр-

ку), у скоках ўвышкі — Міхась Даманаў (з А. Кавалём на другім месцы й Палонскім з Кліўленду на трэйцім), у бегу на 1000 мэтраў — А. Каваль, Гнаценка й Ю. Станкевіч.

У супорніцтве, асабліва ў лёгкаатлетычных змаганьнях, было вельмі шмат алімпійскага духу й шчырага высілку. Прыгожым стылем, спартовай вырабленасьцяй і запалам вызначыўся на сустрэчы Аркадзь Каваль зь Нью-Ёрку, сябра ЗБМА і вучань ньюёркаўскае беларускае школы.

У суботу ўвечары адбылася сяброўская вечарына, на якой была абраная «Міс беларускага спорту 1959», сп-чня Ганна Зыбайла зь Нью-Ёрку.

Першая спартовая сустрэча беларускае моладзі Амэрыкі закончылася ў нядзелю ўвечары на ўрачыстым банкете даручэньнем кубкаў і прызаў. Старшыня галоўнае ўправы БАЗА сп. К. Мярляк перадаў кліўлендзкай «Пагоні» кубак за перамогу ў футболе, а сп. К. Ваіцяхоўскі, ад імя Злучанага Беларуска-Амэрыканскага Дапамаговага Камітэту, уручыў кубак «Нёману» за перамогу ў валеіболе.

Заўвагі:

Арганізацыйны камітэт спартовае сустрэчы зусім няблага прырыхтаваў сустрэчу. Да сустрэчы былі выдадзеныя й належна распаўсюджаныя два інфармацыйныя бюлетэні, выданьне якіх у падобных выпадках вельмі важнае. Арганізацыйная напорыстасьць аслабла, аднак, пры самым правядзеньні гульні, парушаючы пунктуальнасьць і дысцыпліну, зьніжаючы запал ды наспрыяльна адбываючыся на ўдзельніках і на публіцы. Шкада таксама, што ў змаганьнях ня ўдзельнічалі дзяўчаты.

Багатае й падбздэральнае дазнаньне першае спартовае сустрэчы беларускае моладзі Амэрыкі трэба будзе ўлічыць налета, калі як дамоўлена, моладзь зьездзеца мерацца сіламі ў Кліўленд.

Янка Запруднік
Юрка Станкевіч

НАЙВЯЛІКШЫМ ТВАІМ ПРЫЯЦЕЛЯМ НА ЧУЖЫНЕ ЗЬЯЎЛЯЕЦЦА ГАЗЭТА «БАЦЬКАЎШЧЫНА». ДЫК ПАДТРЫМАЙ ЯЕ, ЧЫМ МОЖАШ!

НАШЫЯ ПРАДСТАЎНІЦТВЫ

АНГЕЛЬШЧЫНА:

Mr. Aleksander Laszuk, 97 Moore Park Rd., London, S. W. 6.

АРГЕНТЫНА:

Asociacion Bielorusa en la Argentina, Calle Coronel Sayos 2877, Valentin Alsina, p-cia Buenos Aires.

АўСТРАЛІЯ:

Mr. A. Vasilienka, 39 Edwin St., Croydon, N. S. W.
Mr. A. Maroz, 109 Morrison Rd., Midland Junction, W. A.
Mr. M. Nikan, 14 Steel St., Spotswood—Melbourne, Vic.
Mr. W. Akavity, 80 Tapley Hill Rd., Royal Park, S. A.

БРАЗЫЛІЯ:

Mr. C. Cimafejczyk, Prasa 76, Tiridentes, Curitiba — Parana.

ЗАДЗІНОЧАНЫЯ ШТАТЫ:

Mrs. L. Bielenis, 2042 W. St. Paul Ave., Chicago 47, Ill.
Mr. B. Danilovich, 303 Howard St., New Brunswick, N. J.
Mr. Ul. Duniec, 814 Brayton Ave., Cleveland 13, Ohio.

КАНАДА:

Mr. K. Akula, 57 Riverdale Ave., Toronto, Ont.

ФРАНЦЫЯ:

Union des Travailleurs Biélorussiens en France, 26, rue de Monthonol, Paris 9.
Mr. W. Kasztelan, 33 rue Kleber, Mouvoux (Nord).

Беларускі тыднёвік палітыкі, культуры й грамадзкага жыцьця.

Выдавец: Уладзімер Бортнік
РЭДАГУЕ КАЛЕГІЯ

Артыкулы, падпісаныя прозьвішчам або ініцыяламі аўтара, не заўсёды выражаюць пагляды Рэдакцыі. Незамоўленыя рукапісы назад не зварочваюцца. Рэдакцыя адказвае на лісты толькі пасьяля далучэньня паптовае маркі або міжнароднага пашттовага купону.